

- e) LACOR, Patrick;
- f) ALLARD, Sabine;
- g) VLIEGHE, Erika;
- h) SOENTJES, Patrick.

Art. 2. De identificatie- en contactgegevens van de personen, vermeld in artikel 1, worden bijgehouden door het agentschap.

Art. 3. Dit besluit treedt in werking op de dag die volgt op de bekendmaking ervan in het *Belgisch Staatsblad*.
Brussel, 10 november 2020.

De administrateur-generaal van het Agentschap Zorg en Gezondheid,
D. DEWOLF

VLAAMSE OVERHEID

Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

[C – 2020/16116]

10 NOVEMBER 2020. — Besluit van de administrateur-generaal tot wijziging van artikel 1, 2°, a), van het besluit van de administrateur-generaal van 5 juli 2017 tot benoeming van de leden van de erkenningscommissie voor artsen-specialisten met de bijzondere beroepstitel van reumatologie

Rechtsgronden

Dit besluit is gebaseerd op :

- de wet betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen, gecoördineerd op 10 mei 2015, artikel 88;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 24 februari 2017 betreffende de erkenning van artsen-specialisten en van huisartsen, artikel 3, § 2.

Vormvereiste

De volgende vormvereiste is vervuld :

- de Katholieke Universiteit Leuven heeft een vervangend lid voorgedragen.

DE ADMINISTRATEUR-GENERAAL VAN HET AGENTSCHAP ZORG EN GEZONDHEID BESLUIT :

Artikel 1. In artikel 1, 2°, van het besluit van de administrateur-generaal van 5 juli 2017 tot benoeming van de leden van de erkenningscommissie voor artsen-specialisten met de bijzondere beroepstitel van reumatologie, gewijzigd bij het besluit van de administrateur-generaal van 5 februari 2019, wordt punt a) vervangen door wat volgt :

“a) VERSCHUEREN, Patrick;”.

Art. 2. Dit besluit treedt in werking op de dag die volgt op de bekendmaking ervan in het *Belgisch Staatsblad*.
Brussel, 10 november 2020.

De administrateur-generaal van het Agentschap Zorg en Gezondheid,
D. DEWOLF

VLAAMSE OVERHEID

Omgeving

[C – 2020/43729]

9 NOVEMBER 2020. — Ministerieel besluit tot vaststelling van een beheerregeling voor de muskusrat (*Ondatra zibethicus*)

Rechtsgronden

Dit besluit is gebaseerd op:

- het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, artikel 7, artikel 9, en artikel 56;
- het Soortenbesluit van 15 mei 2009, artikel 28 tot en met 31.

Vormvereisten

De volgende vormvereisten zijn vervuld:

- De Minaraad en de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij hebben gezamenlijk advies 01/K2/2020/0123 gegeven op 28 mei 2020.

Motivering

Dit besluit is gebaseerd op de volgende motieven:

- De muskusrat is een geïntroduceerd knaagdier dat belangrijke vraatschade aan cultuurgewassen en graafschade aan dijken veroorzaakt.
- De muskusrat wordt voor die redenen dan ook sinds geruime tijd in Vlaanderen bestreden.
- De Overeenkomst inzake internationale normen voor de humane vangst van dieren met behulp van vallen van 14/02/1998 legt vast dat de vangst van muskusrat binnen de Europese Unie op humane wijze moet worden uitgevoerd.
- Uitvoeringsverordening (EU) 2017/1263 voegt de muskusrat toe aan de lijst van de voor de Unie zorgwekkende invasieve uitheemse soorten.
- Het Soortenbesluit voorziet dat soorten, die behoren tot de lijst van de voor de Unie zorgwekkende invasieve uitheemse soorten, kunnen worden aangepakt door de opmaak van een beheerregeling.
- Deze beheerregeling voorziet in de invulling van de bepalingen van bovengenoemde Overeenkomst, en van de bepalingen van de verordening (EU) 1143/2014 betreffende de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten.

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME BESLUIT:

Artikel 1. Er wordt een beheerregeling voor de muskusrat (*Ondatra zibethicus*) vastgesteld overeenkomstig artikel 28, § 3, eerste lid, van het Soortenbesluit van 15 mei 2009. De beheerregeling voor de muskusrat wordt als bijlage 1 bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. Een motiveringsnota waarin aangetoond wordt dat de maatregelen van een beheerregeling niet disproportioneel zijn en geen significant ongunstige impact hebben op de biodiversiteit of op de staat van instandhouding van inheemse soorten, overeenkomstig artikel 30, § 1 van het Soortenbesluit van 15 mei 2009, wordt als bijlage 2 bij dit besluit gevoegd.

Art. 3. Conform artikel 31, tweede lid, van het Soortenbesluit van 15 mei 2009 kan de minister de beheerregeling muskusrat doen wijzigen, opschorten of stopzetten.

Art. 4. Dit besluit treedt buiten werking bij het verstrijken van een periode van vijf jaar vanaf de datum van bekendmaking ervan.

Brussel, 9 november 2020.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,
Z. DEMIR

Bijlage bij het ministerieel besluit tot vaststelling van een beheerregeling voor de muskusrat (*Ondatra zibethicus*)

Bijlage 1. Beheerregeling voor de muskusrat zoals vermeld in artikel 1 van het ministerieel besluit tot vaststelling van een beheerregeling voor de muskusrat (*Ondatra zibethicus*)

Beheerregeling voor de muskusrat, *Ondatra zibethicus*, in Vlaanderen

Inleiding

Een beheerregeling voor de muskusrat

Deze beheerregeling beoogt een eenduidig beheer van de muskusrat (*Ondatra zibethicus*) in Vlaanderen. Dat beheer zet maximaal in op efficiëntie en dierenwelzijn, overeenkomstig de Vlaamse, federale en internationale wetgeving.

Muskusratten komen van nature voor in moerasgebieden in Noord-Amerika en de soort is in Europa een invasieve, uitheemse soort. De muskusrat veroorzaakt immers vrachtschade aan cultuurgewassen en graafschade aan dijken. De soort werd in 1928 in België en Frankrijk geïntroduceerd als pelsdier, maar al in 1938 werd de verdelging ervan bevolen. Sindsdien zijn er veel verschillende actoren en bestrijdingsmethoden geweest, en ook vandaag nog zit de bestrijding verspreid over meerdere instanties.

De muskusrattenpopulatie bereikte in 2010 in Vlaanderen een historisch minimum maar kende sinds 2015 een toename in enkele regio's. Om te voorkomen dat deze trend zich doorzet, is het belangrijk om in heel Vlaanderen een zelfde, hoge kwaliteit van bestrijding na te streven. Deze hoge kwaliteit moet garanderen dat de muskusratpopulatie op een zo laag mogelijk peil blijft en verder teruggedrongen wordt zodat Vlaanderen finaal beheerd kan worden als een muskusratvrij gebied.

Het Soortenbesluit van 15 mei 2009 voorziet de mogelijkheid om een beheerregeling op te maken voor soorten die hinder, risico of schade veroorzaken. Dit document is een beheerregeling conform deze wetgeving, opgemaakt door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), na overleg met de volgende actoren: het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), Inverde, de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), de Vereniging van de Vlaamse Provincies (VVP), RATO vzw, het Nationaal Wetenschappelijk Secretariaat voor de Invasieve Uitheemse Soorten, en de Dienst Dierenwelzijn van de Vlaamse overheid.

Toetsing aan de voorwaarden uit artikel 29 van het Soortenbesluit

Artikel 29 van het Soortenbesluit geeft weer welke onderdelen binnen een beheerregeling moeten worden behandeld. Deze onderdelen zijn de volgende.

1° de soorten waarop de beheerregeling van toepassing zal zijn;

Deze beheerregeling heeft uitsluitend toepassing op de muskusrat (*Ondatra zibethicus*).

2° de personen of de categorieën van personen die de maatregelen zullen uitvoeren;

Behandeld in Artikel III.

3° de maatregelen die zullen mogen of moeten worden uitgevoerd, en de middelen of methoden die daarbij zullen mogen of moeten worden gebruikt;

Behandeld in Artikel IV – VI.

4° in voorkomend geval, de te verlenen afwijkingen van de beschermingsbepalingen van hoofdstuk 3, afdeling 2, die met het oog op die maatregelen worden toegestaan, of de door te voeren aanvullingen en wijzigingen aan bijlage 3 van het besluit;

Er zijn geen te verlenen afwijkingen van de beschermingsbepalingen van toepassing op deze soort.

5° de omstandigheden van tijd en plaats waaronder de maatregelen zullen mogen worden uitgevoerd;

Behandeld in Artikel IV – VI.

6° in voorkomend geval, de voorwaarden en lasten waaronder de maatregelen zullen mogen worden uitgevoerd;

Behandeld in Artikel IV – VI.

7° de controles die zullen worden uitgevoerd;

Behandeld in Artikel II.

8° een sensibilisatie- of communicatiestrategie;

Desgevallend wijzen betrokken instanties in hun communicatie op het algemeen belang van de bestrijding van muskusrat, en dat van invasieve, uitheemse soorten in het algemeen. Een goede communicatie over de risico's draagt immers in belangrijke mate bij aan het maatschappelijk draagvlak.

De risico's kunnen hiertoe als volgt worden samengevat. Onbeheerde populaties van muskusrat zorgen voor schade aan waterlopen door het graven van uitgebreide gangenstelsels in de oevers. Dit kan bijvoorbeeld leiden tot dijkverzakkingen, met een verhoogd risico op overstromingen tot gevolg. Daarnaast kunnen verzakkingen schade aan (landbouw)voertuigen of vee teweeg brengen. Ten tweede kunnen grote aantallen muskusratten leiden tot vrachtschade aan landbouwgewassen. Ten derde vormen muskusratten een reservoir van verschillende, voor de mens zeer ernstige ziekten zoals leptospirose en vossenlintworm.

Doelstellingen van de beheerregeling

Bij de opmaak van de beheerregeling is van volgende doelstellingen uitgegaan.

- 1° Het optimaliseren van de selectiviteit, waarbij alle nevenvangsten, uitgezonderd die van de bruine rat, maximaal moeten worden voorkomen.
- 2° Het gebruik van vangmethodes waarbij een maximale graad van dierenwelzijn wordt gerealiseerd, door de dieren, in navolging van artikel 15 van de *Wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren*, op de meest selectieve, de snelste en de voor het dier minst pijnlijke methode te doden.
- 3° Het realiseren van een zo efficiënt mogelijk beheer, dat zich tot doel stelt om de muskusratpopulatie op een zo laag mogelijk peil te houden en zo ver mogelijk terug te dringen met de finale betrachting om Vlaanderen te beheren als een muskusratvrij gebied, in uitvoering van de *Verordening (EU) nr. 1143/2014 betreffende de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten*.
- 4° De veiligheid garanderen van de bestrijders die het vangmateriaal hanteren, alsook het risico voor derden beperken bij het onoordeelkundig omgaan met klemmen.
- 5° Het reduceren van natuurvreemde objecten die de landschappelijke waarde van de natuur in het gedrang brengen, die vismigratie kunnen belemmeren, die de natuurlijke afvoer van water in waterlopen en irrigatiekanalen kan hinderen.

ARTIKEL I. DEFINITIES

- 1° Vangtuig: eender welk mechanisme dat gebruikt wordt om muskusratten dood dan wel levend te vangen.
- 2° Val: vangtuig waarbij er geen klemmende kracht op het dier uitgeoefend wordt.
- 3° Veerklem: vangtuig waarbij er klemmende kracht op het dier uitgeoefend wordt.

ARTIKEL II. ALGEMENE RICHTLIJNEN

- 1° Het vangen van muskusratten mag enkel worden uitgevoerd door de personen zoals beschreven in deze beheerregeling.
- 2° Voor het vangen van muskusratten mag enkel gebruik gemaakt worden van vangtuigen zoals beschreven in deze beheerregeling.
- 3° Alle vangtuigen worden voorzien van een duidelijke identificatie van de soort die bestreden wordt, de instantie die de bestrijding uitvoert, en een telefoonnummer van deze instantie.
- 4° Richtlijnen uit deze code voor het specifieke toegelaten gebruik van elk vangtype moeten strikt opgevolgd worden.
- 5° Gedode dieren worden gehanteerd conform de bepalingen in deze beheerregeling.
- 6° Alle vangsten, zowel van muskusratten als van nevenvangsten, worden geregistreerd en administratief opgevolgd zoals weergegeven in deze beheerregeling.
- 7° Voor deze beheerregeling gebeurt het uitoefenen van toezicht, het opleggen van bestuurlijke maatregelen, het onderzoeken van milieu-inbreuken, het opleggen van bestuurlijke geldboeten, het innen en invorderen van verschuldigde bedragen, het opsporen van milieumisdrijven, het strafrechtelijk sanctioneren van milieumisdrijven en het opleggen van veiligheidsmaatregelen volgens de regels bepaald in titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid.

ARTIKEL III. PERSONEN DIE DE MAATREGELEN MOGEN UITVOEREN

- 1° Het vangen van muskusratten mag enkel worden uitgevoerd door medewerkers van een met een overheid geassocieerde instantie die professionele bestrijding van ratten uitvoert, te begrijpen: de Vlaamse Milieumaatschappij, provinciale en gemeentelijke diensten, polders en wateringeng. De vzw RATO wordt als een met een overheid geassocieerde instantie begrepen, gelet op haar associatie met de Provincie Oost-Vlaanderen en met diverse gemeentes.
- 2° Elke medewerker van de in 1° bedoelde instanties die beroepshalve muskusratten vangt, moet een verklaring ondertekenen waarin hij erkent de inhoud van deze beheerregeling te hebben gelezen en begrepen. Deze verklaring wordt tevens door de werkgever ondertekend.
- 3° De in 2° bedoelde verklaring moet het sjabloon uit Artikel XI volgen.
- 4° Elke in 2° bedoelde medewerker moet tijdens de werkzaamheden te allen tijde een kopij van de door hem ondertekende verklaring kunnen voorleggen. Tevens beschikt de werkgever over een kopij van de ondertekende verklaring voor elk van zijn medewerkers.
- 5° Elke medewerker die al beroepshalve muskusratten vangt op het moment van de inwerkingtreding van deze beheerregeling, ondertekent de verklaring binnen het eerste jaar na de inwerkingtreding. Het is een verantwoordelijkheid van de werkgever om de ondertekening voor zijn medewerkers te organiseren.
- 6° Het Eigen Vermogen van het Agentschap voor Natuur en Bos voorziet jaarlijks de mogelijkheid tot het volgen van een vorming over de beheerregeling. Deze vorming leidt deelnemers op over de humane, veilige en doeltreffende toepassing van vangmethoden, met inbegrip van nieuwe methoden naarmate die worden ontwikkeld.

- 7° Elke medewerker die na de inwerkingtreding van deze beheerregeling in dienst treedt en beroepshalve muskusratten vangt, neemt bij de eerstvolgende mogelijkheid na de indiensttreding deel aan de in 6° bedoelde vorming. De in 2° bedoelde verklaring wordt bij afloop door de lesgever ondertekend, in aanvulling op de ondertekening door de medewerker en de werkgever.

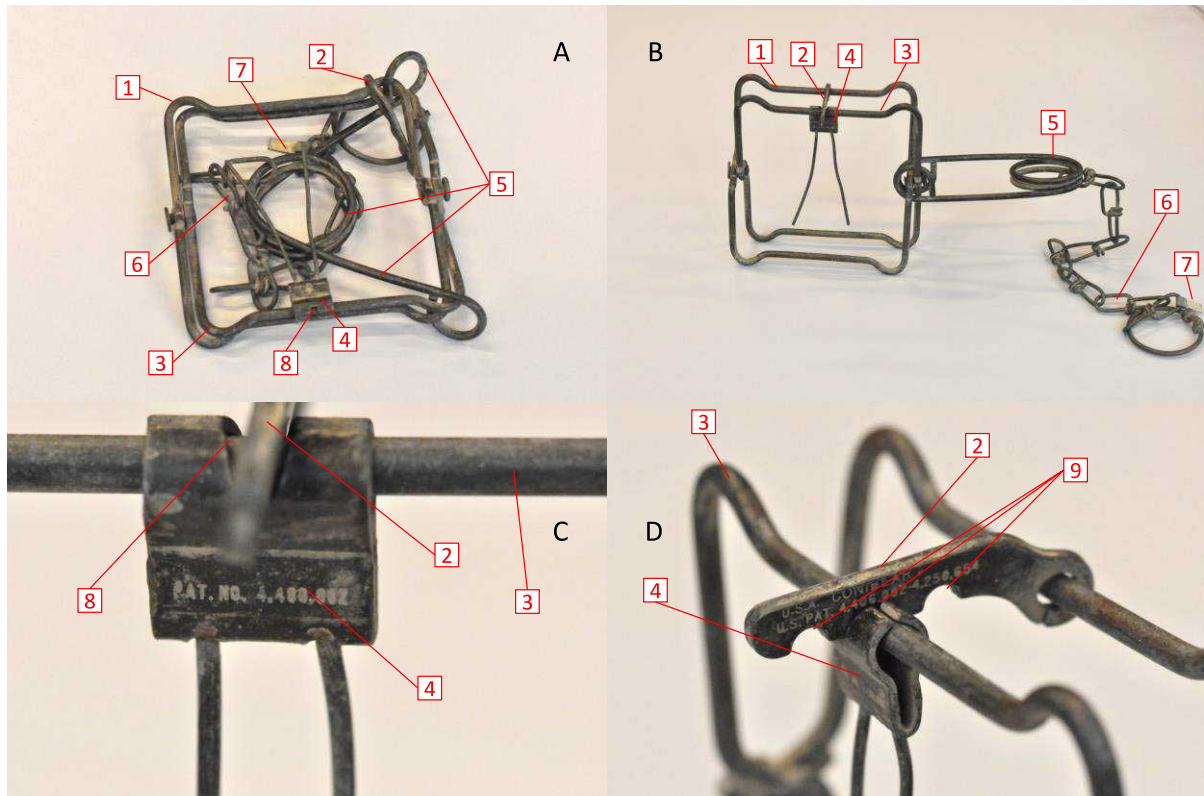
ARTIKEL IV. TOEGESTANE VANGTYPES

- 1° De bestrijding wordt hoofdzakelijk uitgevoerd met gecertificeerde vangtuigen overeenkomstig de internationale overeenkomst inzake humane vangst.
- 2° Een lijst met alle tot op heden voor muskusratten gecertificeerde vangtuigen is ter inzage beschikbaar bij ANB. Deze lijst wordt jaarlijks bijgewerkt indien er nieuw gecertificeerde vangtuigen zijn.
- 3° Uitzonderingen voor het gebruik van andere vangtuigen zijn toegestaan onder de hieronder vastgestelde voorwaarden in het belang van de volksgezondheid en veiligheid en ter bescherming van openbare en particuliere eigendommen.
- 4° De hoeveelheid en de locatie van het geplaatst materiaal is steeds in verhouding met het aantal en de aard van de muskusratensporen en het risico op nevensvangsten.
- 5° Actieve bestrijding, waarbij vangmateriaal slechts wordt geplaatst waar duidelijke aanwijzingen zijn van de aanwezigheid van muskusrat, is de standaard bestrijdingswijze. Naast de gekende sporen (voedselresten, uitwerpselen, etc.) geldt ook detectie met behulp van eDNA als een voldoende duidelijke aanwijzing. Slechts onder uitzonderlijke omstandigheden, gespecificeerd per vangtype, kan passieve bestrijding uitgevoerd worden.
- 6° Het uitrusten van de goedgekeurde vangtuigen met sensoren om op deze manier de selectiviteit te verhogen is toegestaan maar vormt geen vervanging van de manuele opvolging (bij voldoende bewijs van doeltreffendheid kan deze stipulatie in de volgende beheerregeling weggelaten worden).
- 7° Een organisator of uitvoerder van bestrijding besteedt bij de uitvoering van de bestrijding bijzondere aandacht aan de veiligheid van de activiteit en aan de verenigbaarheid ervan met activiteiten van andere gebruikers van het buitengebied.
- 8° Men dient steeds:
- Gestolen veerklemmen te melden aan de inspectieregio van het ANB waarin de diefstal plaatsvond (<https://www.natuurenbos.be/beleid-wetgeving/natuurinspectie/contact>).
  - Veerklemmen te bewaren binnen een afgesloten ruimte of wagen van de organisatie of een erkende muskusrattenvanger.
  - Elk particulier gebruik of het uitlenen aan derden voor gebruik te verbieden.
- 9° Indien door uitzonderlijke omstandigheden de in deze beheerregeling opgenomen bestrijdingsmiddelen niet volstaan om de muskusrattenpopulatie op een specifieke plaats onder controle te krijgen kan een gemotiveerde uitzondering aangevraagd worden aan het ANB. Deze vraag moet duidelijk beschrijven welke vangtuigen met welke frequentie van nazicht voor welke periode opgesteld zouden worden. Het ANB zal vervolgens beoordelen of de maatregelen in verhouding staan met het probleem.

ARTIKEL V. STANDAARD VANGMATERIAAL

Sectie 5.01 Conibear-klem

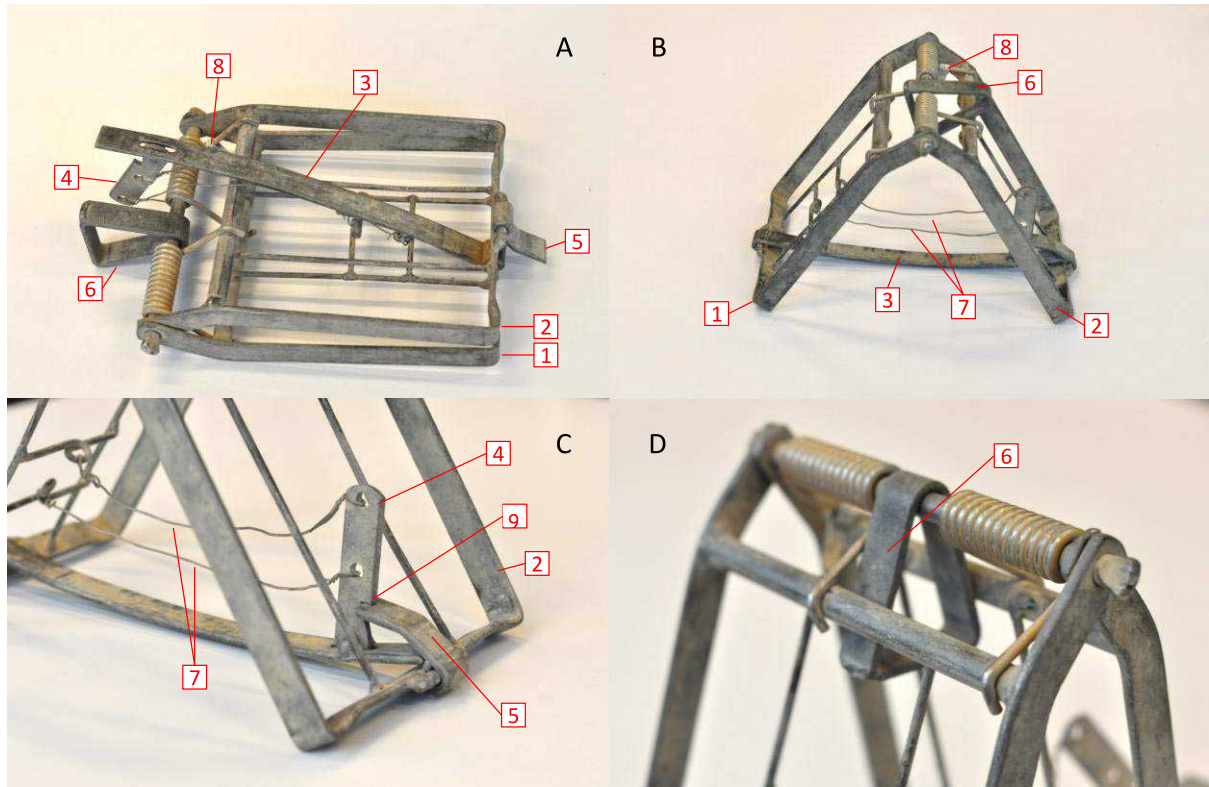

Figuur 1: Type conibear-klem. A) Gesloten klem. B) Klem staat op scherp. C) en D) Detail van afslagmechanisme. 1) Vrije kader met 2) Dog. 3) Vrije kader met 4) afslagmechanisme. 5) Veer. 6) Ketting. 7) Identificatieplaatje. 8) Opening in afslagmechanisme. 9) Inkepingen in dog.

- 1° De klem wordt enkel onder water opgesteld, voor de nestingang van een bewoonde muskusrattenburcht of op een actief bezwommen wissel.
- 2° Het is een ijzeren of roestvrijstalen klem bestaande uit twee draadvormige kaders, die ten opzichte van elkaar kunnen roteren rond gemeenschappelijke draaipunten in het midden van de overstaande zijden van het kader. Het afslagmechanisme werkt zowel voor-, achter- als zijwaarts. Het is een op het lichaam slaande klem met een of twee krachtige slagveren. Deze klemmen hebben een kadergrootte van minimum 11x11 en maximum 15x15 cm. De klemmen dienen gecertificeerd te zijn overeenkomstig de internationale normen voor de humane vangst van muskusratten.
- 3° Er mag geen gebruik gemaakt worden van lokaas.
- 4° Wanneer haalbaar wordt de klem horizontaal opgesteld, waardoor de kaders dorso-ventraal op de muskusrat toeslaan en de muskusrat sneller gedood wordt.
- 5° Deze klem wordt vastgezet met behulp van pinnen om de klem correct te positioneren en om de klem te verankeren aan de bodem of de oever.
- 6° In het geval de conibear-klem gedeeltelijk boven water wordt geplaatst, mag dit enkel voor een duidelijk actieve nestingang.
- 7° Indien de mogelijkheid bestaat dat dieren of voorbijgangers van buitenaf de klemmen zouden benaderen moeten er maatregelen worden getroffen om dit te verhinderen. Hiervoor moet de klem afgeschermd worden met draad, takken, metalen pinnen, of ander materiaal dat de toegang tot de klem verhindert.

- 8° Hoewel deze klemmen best frequenter worden gecontroleerd, wordt een maximum periode voor nazicht van 1 week voorzien.
- 9° De klemmen mogen maximaal 3 weken op eenzelfde vangplaats opgesteld blijven.

Sectie 5.02 Grondklem

Figuur 2: Type grondklem. A) Gesloten klem. B) Grondklem staat op scherp. C) Detail afslagmechanisme. D) Afgesprongen klem met veiligheid op, waardoor de klem niet helemaal dichtslaat. 1) Vast kader. 2) Vrij kader. 3) Afslagmechanisme op vast kader. 4) Dog. 5) Lepel. 6) Veiligheid. 7) IJzer- of koperdraad. 8) Identificatietag. 9) Inkeping in dog.

- 1° De grondklem wordt onder water voor of in een actief gebruikte nestingang of op een door muskusrat actief bezwommen wissel geplaatst.
- 2° Een metalen veerklem bestaande uit twee kaders, zonder tanden, aan één zijde roterend t.o.v. een gemeenschappelijke as. Beide kaders worden tegen elkaar gedrukt door middel van twee of meerdere spiraalveren. Tussen het vrije kader en het afslagmechanisme dat bevestigd is op het andere kader, worden een of meerdere (ijzer- of koperdraadjes) gespannen. Bij aanraking van deze draadjes wordt het afslagmechanisme geactiveerd. Deze klemmen hebben een kadergrootte van minimum 11x11 en maximum 17x17 cm.
- 3° Er mag geen gebruik gemaakt worden van lokaas.
- 4° Slechts in uitzonderlijke gevallen mag ze gedeeltelijk boven water worden geplaatst, dit enkel wanneer het plaatsen van een conibear-klem technisch niet kan (bv. omwille van een verharde bodem of oever) en wanneer er geen klem volledig onder water geplaatst kan worden. In dit geval is de grondklem wél uitzonderlijk vangmateriaal.

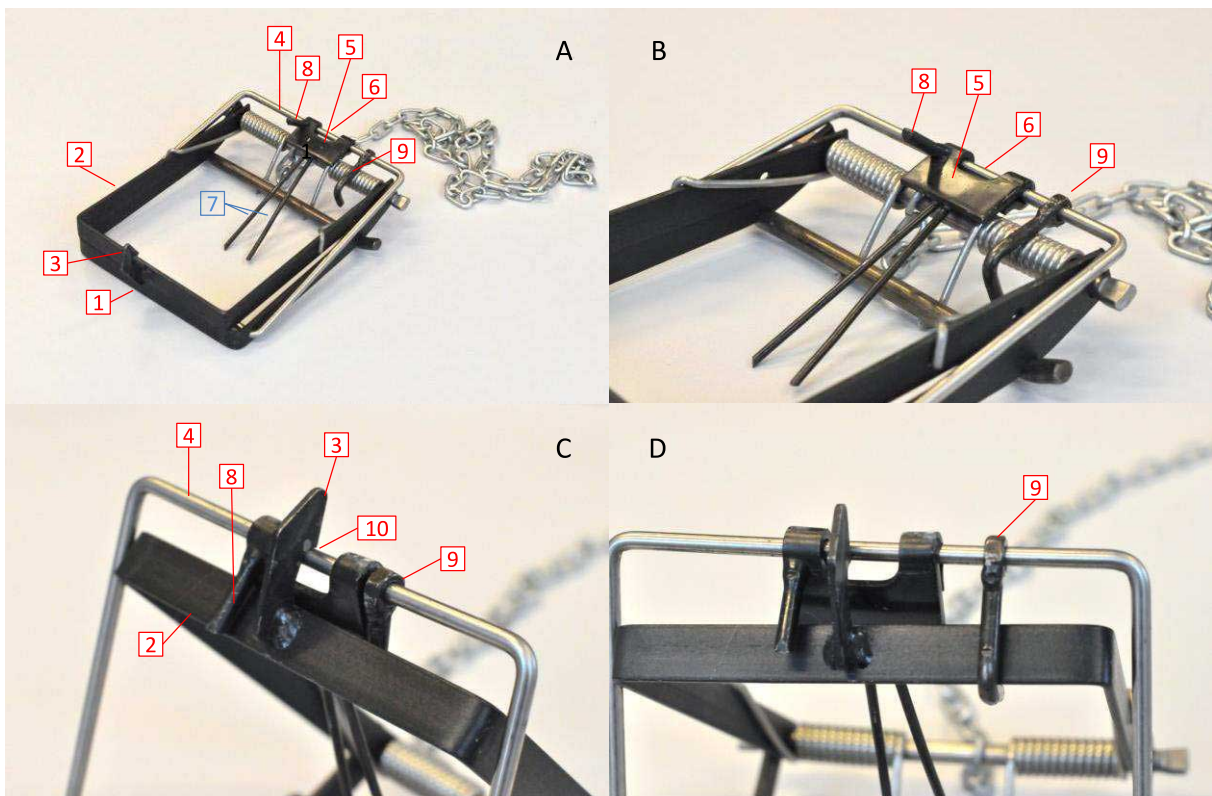

Figuur 3: Opstelling van de grondklem in ondiep water als alternatief voor de conibear-klem. In een situatie zoals op de foto rechts moeten extra maatregelen getroffen worden om nevangensten te voorkomen.

- 5° Indien de mogelijkheid bestaat dat dieren of voorbijgangers van buitenaf de klemmen zouden benaderen moeten er maatregelen worden getroffen om dit te verhinderen. Hiervoor moet de klem afgeschermd worden met draad, takken, metalen pinnen, of ander materiaal dat de toegang tot de klem verhindert.
- 6° Hoewel deze klemmen best frequenter worden gecontroleerd, wordt een maximum periode voor nazicht van 1 week voorzien.
- 7° De klemmen mogen maximaal 3 weken op eenzelfde vangplaats opgesteld blijven.

ARTIKEL VI. UITZONDERLIJK TOEGESTAAN VANGMATERIAAL

Sectie 6.01 Lokaasklem

Figuur 4: Type lokaasklem. A) en B) Gesloten klem. C) Klem op scherp. D) Klem op veiligheid. 1) Vast kader. 2) Vrije kader. 3) Haak op het vrije kader. 4) Draadvormige beugel. 5) Afslagmechanisme. 6) Opening tussen bevestigingspunten. 7) Staafjes voor het lokaas. 8) Pikbeveiliging. 9) Blokkering. 10) Inkeping in de haak op het vrije kader.

- 1° IJzeren of stalen veerklem bestaande uit twee kaders, aan één zijde roterend t.o.v. een gemeenschappelijke as. Het afslagmechanisme wordt voorzien van lokaas: hiervoor wordt enkel verse wortel (*Daucus carota* subsp. *sativus*) gebruikt. Wanneer de kaders uit elkaar worden getrokken, worden twee of meer spiraalveren opgespannen. Het afslagmechanisme wordt dusdanig gepositioneerd dat de klem slechts afslaat wanneer het lokaas wordt aangeroerd. De lokaasklem dient voorzien te zijn van een pikbeveiliging en een handbeveiliging. Deze klemmen hebben een kadergrootte van minimum 11x11 en maximum 17x17 cm.
- 2° Kan enkel gebruikt worden op plaatsen waar het gebruik van klemmen onder water niet mogelijk is, zoals bij te diepe waterlopen of te holle oevers waarbij nestingen onbereikbaar zijn.
- 3° De klemmen worden in de nabijheid van actieve sporen van muskusrat op de oever geplaatst op maximum 1m van de waterlijn. Hierbij wordt de klem geplaatst met de veren van het water weg zodanig dat de klem enkel vanuit het water benadert kan worden.
- 4° De klemmen kunnen ook op een vlot gemonteerd worden. Dit vlot moet afdoende verankerd zijn in de bodem of op de oever van de waterloop.

Figuur 5: Gebruik van de lokaasklem op een vlot beveiligd met draadkap.

- 5° Indien de mogelijkheid bestaat dat dieren of voorbijgangers van buitenaf de klemmen zouden benaderen moeten er maatregelen worden getroffen om dit te verhinderen, bijvoorbeeld door het aanbrengen van een draadkap of door de klem in te graven.

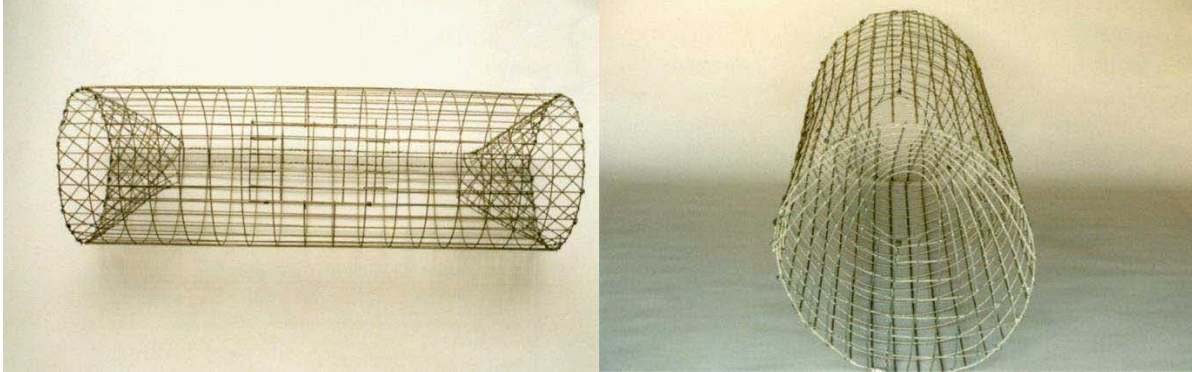

Figuur 6: Gebruik van de lokaasklem aan de waterlijn.

- 6° Hoewel deze klemmen best frequenter worden gecontroleerd, wordt een maximum periode voor nazicht van 1 week voorzien.
- 7° De klemmen mogen maximaal 3 weken op eenzelfde vangplaats opgesteld blijven.
- 8° De lokaasklemmen mogen ook uitzonderlijk in de voorjaarstrek van de muskusratten, van 1 februari tot 15 april, in de grenszone met Frankrijk, Wallonië en Nederland worden geplaatst. Men hoeft de klemmen hier niet in de nabijheid van actieve muskusratsporen te plaatsen. Men

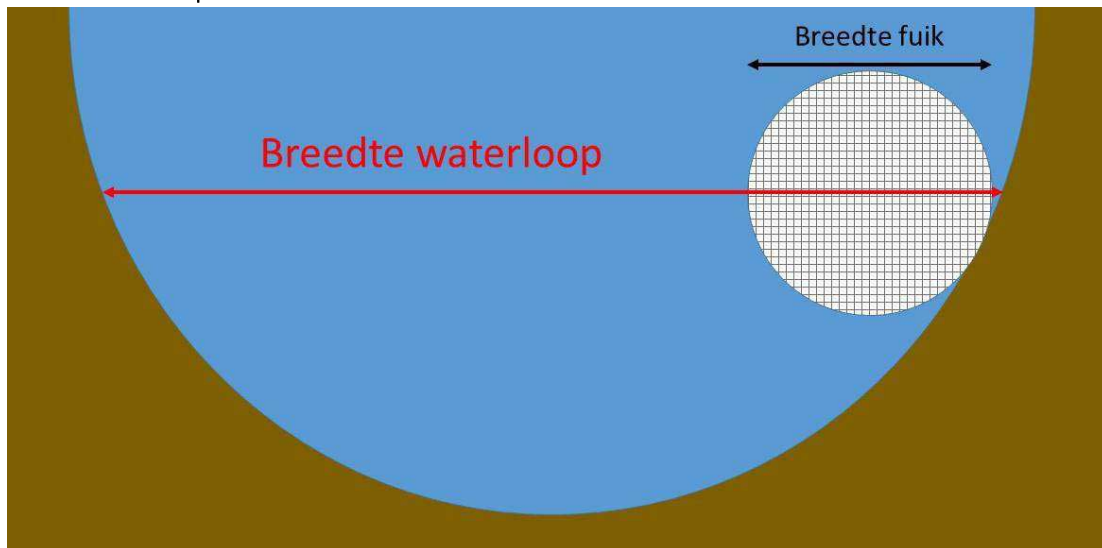
mag in deze periode de lokaasklemmen als vaste post in deze grenszone tot op een afstand van maximaal 1km van de grens plaatsen. Wanneer de muskusrattentrek voorbij is wordt het wachtmateriaal opgeruimd zodoende neevangsten te voorkomen.

Sectie 6.02 Fuik

Figuur 7: Type fuik. Voor de romp en de kelen wordt draad met een andere maaswijdte gebruikt.

- 1° Het vangtuig bestaande uit een cilindervormige romp, vervaardigd uit draad met een maaswijdte van minimum 25mm x 50mm met een draaddikte van 1,5-2,5mm, waarin twee trechtersvormige kelen zijn gemonteerd. De draad voor de kelen heeft mazen van minimum 25mm x 25mm met een draaddikte van 1,5-2,5mm. De diameter van de opening in de keel is minimaal 7 cm en maximaal 9 cm groot. Er wordt geen gebruik gemaakt van bewegende delen die de opening in de kelen afsluit.
- 2° Dit vangtuig mag enkel gebruikt worden voor het vangen onder water en uitsluitend in omstandigheden waar het gebruik van klemmen onmogelijk is, zoals te diepe waterlopen of te holle oevers waarbij nestingen onbereikbaar zijn.
- 3° De (gecombineerde) breedte van de uitgelegde fuiken mag nooit de helft van de breedte van de waterloop overtreffen.

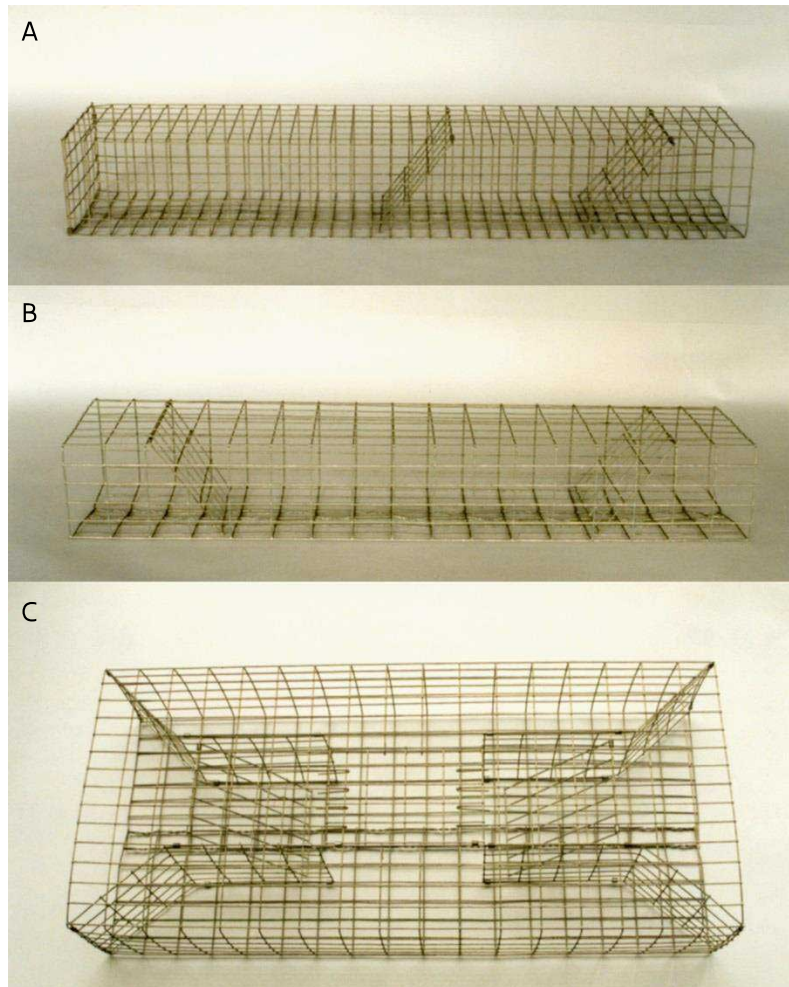

Figuur 8: De breedte van de waterloop dient gemeten te worden daar waar de fuik geplaatst wordt.

- 4° De bovenkant van de fuik moet zich altijd minstens 5 cm onder de waterlijn bevinden. Gebruikers moeten hierbij rekening houden met veranderlijke waterpeilen.
- 5° Enkel in deze omstandigheden en waarbij ook duidelijke sporen van activiteit van muskusratten worden vastgesteld kunnen ze in actieve zwemgangen worden geplaatst.

- 6° De fuiken moeten minstens 2 maal per week worden opgevolgd.
- 7° De fuiken mogen maximaal 2 weken op eenzelfde vangplaats opgesteld blijven.
- 8° De fuiken mogen ook uitzonderlijk in de voorjaarstrek van de muskusratten, van 1 februari tot 15 april, in de grenszone met Frankrijk, Wallonië en Nederland worden geplaatst. Men hoeft de fuiken hier niet in de nabijheid van actieve muskusratsporen te plaatsen. Men mag in deze periode de fuiken als vaste post in deze grenszone tot op een afstand van maximaal 1km van de grens plaatsen. Wanneer de muskusrattentrek voorbij is wordt het wachtmateriaal opgeruimd om nevenvangsten te voorkomen.

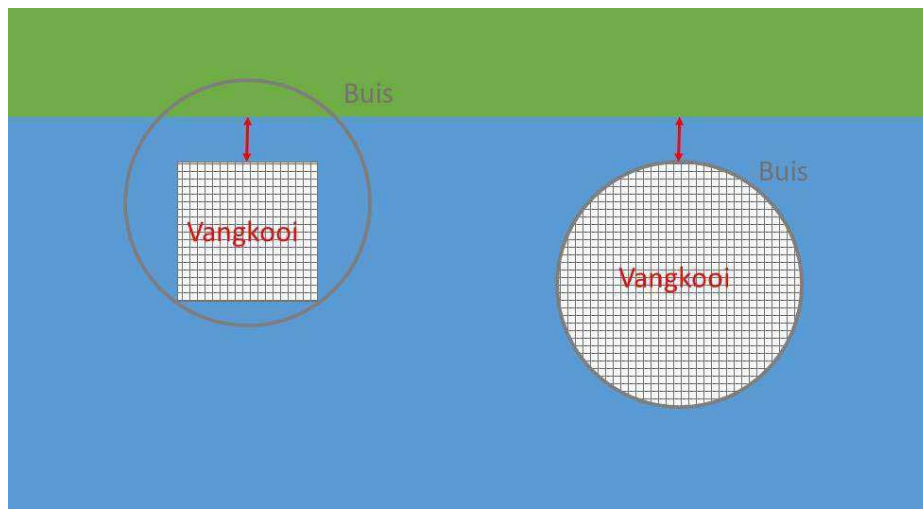
Sectie 6.03 Vangkooi in water

Figuur 9: Type vangkooi. A) Eén Inloopopening afgesloten met een dubbele deur. B) Twee inloopopeningen. C) Platte vangkooi met 2 versmalde inloopopeningen.

- 1° Balkvormige val vervaardigd uit draad. Ze bestaat uit een romp, vervaardigd uit draad met mazen van minimum 25mm x 25mm en een draaddikte van 1,5-2,5mm. Een of twee openingen van maximum 12cm x 12cm worden afgesloten met 1 of 2 deurtjes, in draad met een maaswijdte van minimum 50mm x 25mm en een draaddikte van 1,5-2,5mm.
- 2° Dit vangtuig mag enkel gebruikt worden voor het vangen onder water en uitsluitend in omstandigheden waar het gebruik van klemmen onmogelijk is, zoals te diepe waterlopen of te holle oevers waarbij nestingen onbereikbaar zijn.
- 3° Deze val wordt voor of in een actief gebruikte nestingang of op een door muskusrat actief bezwommen wissel geplaatst.

- 4° De bovenkant van de kooi moet zich steeds minstens 5 cm onder de waterlijn bevinden. Gebruikers moeten hierbij rekening houden met veranderlijke waterpeilen.
- 5° De vangkooi moet minstens 2 maal per week worden opgevolgd.
- 6° De vangkooien mogen maximaal 2 weken op eenzelfde vangplaats opgesteld blijven.
- 7° De vangkooien mogen ook uitzonderlijk in de voorjaarstrek van de muskusratten, van 1 februari tot 15 april, in de grenszone met Frankrijk, Wallonië en Nederland worden geplaatst. Men hoeft de fuiken hier niet in de nabijheid van actieve muskusratssporen te plaatsen. Men mag in deze periode de fuiken als vaste post in deze grenszone tot op een afstand van maximaal 1km van de grens plaatsen. Wanneer de muskusrattentrek voorbij is wordt het wachtmateriaal opgeruimd om nevenvangsten te voorkomen.
- 8° Buisfuiken of schijnduikers zijn in buizen geplaatste vangkooien. Het is passief vangmateriaal dat enkel gebruikt mag worden in de grenszone met Frankrijk, Nederland en Wallonië waar een belangrijke instroom van muskusratten wordt waargenomen en dit enkel tijdens de trekperiode van 1 februari tot 15 april tot op een afstand van maximaal 1 km van de grens. De bovenkant van de ruimte waarin de muskusrat gevangen zit moet zich steeds minstens 5 cm onder de waterlijn bevinden. Gebruikers dienen hierbij rekening te houden met veranderlijke waterpeilen. Ook buisfuiken moeten minstens 2 maal per week worden opgevolgd. Wanneer de muskusrattentrek voorbij is wordt het wachtmateriaal opgeruimd om nevenvangsten te voorkomen.

Figuur 10: De dubbele rode pijl toont aan welke afstand minstens 5cm moet bedragen.

Sectie 6.04 Vangkooi boven water

Figuur 11: Type vangkooi, gebruikt in een opstelling boven water. Opvolging binnen de 24 u verplicht.

- 1° Balkvormige val vervaardigd uit draad. Ze bestaat uit een romp, vervaardigd uit draad met mazen van minimum 25mm x 25mm en een draaddikte van 1,5-2,5mm. Eén opening van maximum 12cm x 12cm worden afgesloten met een deurtje, in draad met een maaswijdte van minimum 50mm x 25mm en een draaddikte van 1,5-2,5mm.
- 2° Ze worden slechts opgesteld in een winterhut of voor een bouw waarvan de pijpen wegens de droogte lange tijd boven de waterlijn liggen.
- 3° Er mag geen lokaas worden gebruikt.
- 4° Deze val wordt enkel boven water gebruikt voor het wegvangen van muskusratten in de periode van 1 mei tot 30 september.
- 5° Deze val mag enkel vanuit de winterhut of pijp kunnen worden benaderd.
- 6° Bij een voorspelde max. dagtemperatuur boven de 20°C dienen de vallen tegen de zon beschermd te worden en 's morgens gecontroleerd te worden.
- 7° In het geval een dier wordt gevangen, anders dan muskusrat, bruine rat of een soort van de Europese verordening Invasieve, Uitheemse Soorten, moet dit onmiddellijk in vrijheid worden gesteld.
- 8° De gevangen dieren worden in kader van bestrijding gedood, conform de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, volgens de meest selectieve, de snelste en de voor het dier minst pijnlijke methode, door een persoon die daarvoor de nodige kennis en bekwaamheid heeft.
- 9° De vangkooien moeten binnen de 24 uur na het opstellen worden opgevolgd.
- 10° De vangkooien mogen maximaal 3 vangnachten op eenzelfde vangplaats opgesteld blijven.

ARTIKEL VII. HET BERGEN VAN KADAVERS

- 1° Men dient zich van de muskusrat te ontdoen overeenkomstig de aanbevelingen van ANB en OVAM omtrent res nullius dieren (<https://www.natuurenbos.be/beleid-wetgeving/overlast-schade/wildedierenziekten/wat-doen-met-kadavers>). Voor de muskusrat is de aanbevolen methode het ter plaatse begraven van het kadaver.
- 2° Indien de muskusrat ter plaatse achtergelaten wordt (mogelijk maar niet aanbevolen) dient gezorgd te worden dat de muskusrat niet in het water, in weides of akkergronden terecht komt.
- 3° Indien tijdig aangekondigd, i.e. minstens zes maanden voor de start van het onderzoek, dienen de muskusratten ter beschikking gesteld worden aan het INBO voor opvolging van verschillende ecologische parameters en ander wetenschappelijk onderzoek.

ARTIKEL VIII. REGISTRATIE VANGSTGEGEVENS

Van elk geplaatst vangtuig worden volgende gegevens via een geautomatiseerd/digitaal systeem geregistreerd:

- 1° Type vangtuig
- 2° Datum van opstellen en duur van plaatsing
- 3° Locatie: coördinaten in WGS84
- 4° Datum van controle en aantal vangsten en nevenvangsten per soort
- 5° De uitvoerende instantie

Deze gegevens worden minstens maandelijks aan het INBO bezorgd.

ARTIKEL IX. RESULTAATSGERICHTE MUSKUSRATBESTRIJDING

- 1° Teneinde een representatief en vergelijkbaar beeld van de restpopulatie na bestrijding te krijgen wordt per provincie 1 maal per jaar een controle uitgevoerd op de nog aanwezige muskusratten op, minstens, één van de waterlopen van 1ste categorie, één van de waterlopen van 2de categorie, en één van de waterlopen van 3de categorie.
- 2° De resultaatscontrole wordt uitgevoerd door een controleploeg. De Vlaamse Milieumaatschappij staat in voor de operationalisering van de controleploeg.
- 3° De resultaatscontrole wordt uitgevoerd door het organiseren van een navangst door de controleploeg. Een resultaatscontrole strekt zich uit over een aaneengesloten lengte van maximaal 1 km waterloop (lint). Dit waterloopdeel is uitgezocht – na het uitvoeren van een visuele prospectie door de controleploeg - als het stuk waar het bestrijdingsresultaat vermoed wordt het minst goede te zijn.
- 4° Een navangst wordt georganiseerd waarbij de controleploeg de eerste dag materieel uitzet, de volgende dag worden de gevangen muskusratten eruit gehaald en wordt het eventueel aangevulde of verplaatste materieel weer actief opgesteld. De volgende (derde) dag worden opnieuw de gevangen muskusratten eruit gehaald en al het eigen materieel weggehaald. Het materieel van de bestrijders dat tijdens de controle in het gebied blijft staan, wordt actief door het controleteam opgesteld om mee te tellen met het vangstresultaat.
- 5° Vertegenwoordigers van de rattenbestrijding mogen zonder toelating van de controleploeg het controlegebied en de 200-meterzone rond de controlestrook niet betreden binnen de duur van de bovengenoemde navangstactiviteiten. Bij overtreding van dit verbod kan de controleploeg de te controleren opdracht als niet aanvaard beschouwen.
- 6° Het te controleren stuk (lint) omvat de waterloop zelf, beide oevers en de aanhoringen langs beide oevers tot maximaal 20 meter loodrecht weg van de oever.
- 7° Er wordt een bufferzone van 500 m langs de grenzen met Nederland, Frankrijk en Wallonië buiten de controles gehouden. Uitzondering hierop zijn de grensvormende waterwegen. Hier worden de eerste 500 meter voorbij het meest stroomopwaarts gelegen punt waar de waterweg de grens begint te vormen buiten de controles gehouden. Het gedeelte van de 1ste categorie waterloop stroomafwaarts van deze 500 meter wordt wel gecontroleerd op Vlaams grondgebied, ook als deze daar nog de grens vormt.
- 8° Nestjongen van muskusratten worden niet meegerekend. Als nestjong wordt beschouwd: een muskusrat waarvan het gewicht niet hoger is dan 400 gram. Bij betwisting van het gewicht wordt de staart gemeten van anus tot staartpunt en mag die niet langer zijn dan 18 cm. Dit zijn de enige criteria om het nestjong van de andere dieren te onderscheiden.
- 9° De doelstelling van de beheerregeling, met name de betrachting om Vlaanderen te beheren als een muskusratvrij gebied, kan alleen worden gerealiseerd als bij het merendeel van de metingen de vangsten lager zijn dan de door INBO bepaalde normen van 3-5-6-5 (1 jan-31 maart, 1 april-30 juni, 1 juli-30 september, 1 oktober-31 december). Er zijn geen sancties verbonden aan deze norm, tenzij de waterloopbeheerder deze zelf oplegt.

ARTIKEL X. SLOTBEPALINGEN

Deze beheerregeling wordt geëvalueerd door een overleggroep, die ook verbetervoorstellen kan formuleren.

In de overleggroep zijn ten minste de volgende instanties vertegenwoordigd: de Vereniging voor Vlaamse Provincies, de Vereniging van Vlaamse Polders en Wateringen, de Vlaamse

Milieumaatschappij, het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, de Dienst Dierenwelzijn van het Departement Omgeving, en het Agentschap voor Natuur en Bos. De overleggroep wordt voorgezeten door het Agentschap voor Natuur en Bos.

Er vindt minimaal een overleg plaats in het jaar voorafgaand aan de einddatum van de eerste termijn van de beheerregeling. Daarnaast kan elk van de vertegenwoordigde instanties op gemotiveerde basis een vraag tot overleg richten aan de voorzittende instantie.

ARTIKEL XI. VERKLARING

De in Artikel III bedoelde verklaring bevat minstens volgende elementen.

- 1° De volgende frase, voor de medewerker: “Ondergetekende, [voornaam, achternaam en rijksregisternummer], verklaart hierbij de *Beheerregeling voor de muskusrat in Vlaanderen* te hebben gelezen, en de voorwaarden waaronder de bestrijding van muskusratten in Vlaanderen mag worden uitgevoerd, te begrijpen.”
- 2° Een bijpassend veld voor de handtekening en de datum van ondertekening. Dit veld wordt ingeleid met “De medewerker,”
- 3° De volgende frase, voor de werkgever: “Ondergetekende, [voornaam, achternaam], verklaart hierbij dat de medewerker bij [naam organisatie] als rattenvanger in dienst is, sinds [maand en jaar van aanstelling].”
- 4° Een bijpassend veld voor de handtekening en de datum van ondertekening. Dit veld wordt ingeleid met “De werkgever,”

Overeenkomstig Artikel III zijn, voor medewerkers die in dienst treden na de datum van inwerkingtreding van deze beheerregeling, daarenboven volgende elementen vereist.

- 5° De volgende frase, voor de lesgever: “Ondergetekende, [voornaam, achternaam], verklaart hierbij dat de medewerker op [dag, maand en jaar van de vorming] de vorming over de *Beheerregeling voor de muskusrat in Vlaanderen* heeft bijgewoond.”
- 6° Een bijpassend veld voor de handtekening en de datum van ondertekening. Dit veld wordt ingeleid met “De lesgever,”

Gezien om gevoegd te worden bij het ministerieel besluit van 9 november 2020 tot vaststelling van een beheerregeling voor de muskusrat (*Ondatra zibethicus*).

Brussel, 9 november 2020

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,

Zuhal DEMIR

Bijlage 2. Motiveringsnota bij de beheerregeling voor de muskusrat zoals vermeld in artikel 2 van het ministerieel besluit tot vaststelling van een beheerregeling voor de muskusrat (*Ondatra zibethicus*)

MOTIVERING

Muskusratten komen van nature voor in moerasgebieden in Noord-Amerika. De soort is in Europa een invasieve, uitheemse soort. Vraat door muskusratten kan leiden tot het lokaal uitsterven van plantengemeenschappen, de vernietiging van rietvelden en vissenpaaiplaatsen. Ook schelpdieren (bv. zoetwatermosselen) kunnen gepredeerd worden. Bovendien zorgt de muskusrat voor overlast door het eten van cultuurgewassen en graafschade aan dijken (zie figuur 1). Wanneer dijken structureel verzwakt zijn door deze graafschade kunnen vee, auto's of landbouwvoertuigen hierin wegzakken. Ook kunnen, door uitspoeling van de hopen, dijken inzakken waardoor het overstromingsgevaar in aangrenzende gebieden verhoogt. De relatie tussen de aantallen aanwezige muskusratten en de hoeveelheid schade werd recent nog aangetoond in onderzoek van Bos et al. (2018)¹. Tenslotte vormen muskusrattenpopulaties een reservoir voor de vossenlintworm, die een gevaar kan vormen voor de volksgezondheid. De prevalentie van vossenlintworm in Vlaamse muskusratten is laag, hetgeen deels verklaard kan worden door de actuele muskusrattenbestrijding².

De muskusrattenbestrijding in Vlaanderen is doorheen de jaren sterk geprofessionaliseerd met als gevolg dat, waar muskusratten ooit overal in Vlaanderen voorkwamen, ze nu voornamelijk nog in gemeenten langs de Nederlandse, Franse en taalgrens voor overlast zorgen. We bevinden ons dus op een ideaal moment om terug te blikken op welke inspanningen gezorgd hebben voor het huidige lage populatieniveau en welke inspanningen vereist blijven om dit zo te houden én dit op een zo diervriendelijke manier mogelijk. Belangrijk is om daarbij te onthouden dat bij het streven naar een zo diervriendelijk mogelijke bestrijding een extra inspanning van de muskusrattenvangers wordt gevraagd.

De beheerregeling werd opgesteld met als doelstelling het eenvormig maken van de muskusrattenbestrijding in Vlaanderen conform de bestaande wetgeving omtrent dierenwelzijn. Voor de bestrijding van de muskusrat dienen immers de bepalingen overeenkomstig het *besluit van de Europese Raad van 26 januari 1998 betreffende de internationale overeenkomst tussen de Europese Unie, Canada, Rusland en de USA over internationale normen voor de humane vangst van dieren met behulp van vallen* te worden nageleefd. In Vlaanderen is deze overeenkomst van toepassing sinds 1 juli 2016.

De beheerregeling werd daarenboven opgesteld conform de bestaande wetgeving omtrent soortenbescherming, in die zin dat de opgenomen maatregelen streven naar een zo laag mogelijk aantal nevenvangsten. Ter referentie: de afgelopen jaren bedroegen de vangsten in Vlaanderen tussen 3.000 en 6.000 muskusratten per jaar. Uit de cijfers die momenteel over nevenvangsten beschikbaar zijn, kan afgeleid worden dat voor elke 1.000 gevangen muskusratten naar schatting (en afgerond) 25 woelratten, 7 waterhoenen, 4 vissen (soorten onbekend), 3 dodaarzen en 2 eenden (soorten onbekend) worden gevangen. Geen enkele van de genoemde soorten is volgens de meest recente Rode Lijsten in gevaar, al is de woelrat wel bijna in gevaar³. Op basis van de lage aantallen van deze nevenvangsten wordt geoordeeld dat hun instandhouding in Vlaanderen door de muskusrattenvangst niet noemenswaardig wordt beïnvloed. De maatregelen in de beheerregeling,

---

¹ Bos D, Klop E, van Hemert H, et al (2016) Beheer van Muskusratten in Nederland. Effectiviteit van bestrijding op grond van historie en een grootschalige veldproef. Deel 2. Achtergrond studies. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Veenwouden

² Cartuyvels E, Baert K, Van Den Berge K, et al (2020) Het voorkomen van de Vossenlintworm (*Echinococcus multilocularis*) in de Muskusrat (*Ondatra zibethicus*) in Vlaanderen. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), Brussel

³ Maes D, Baert K, Boers K, et al (2014) De IUCN Rode Lijst van de zoogdieren in Vlaanderen. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), Brussel.

met inbegrip van de registratie van de (neven)vangsten, moeten bewaken dat dit in de toekomst het geval blijft.

Deze beheerregeling zorgt d.m.v. een verdere professionalisering voor een zo efficiënt mogelijk beheer, waardoor uiteindelijk zo min mogelijk dieren gedood dienen te worden. Hiertoe wordt ook ingezet op een betere informatieoverdracht en samenwerking tussen de verschillende actoren d.m.v. een gelijke registratie van vangsten en een openbare databank.

Figuur 12: Oeververzakkingen door graafschade van muskusratten.

Gezien om gevoegd te worden bij het ministerieel besluit van 9 november 2020 tot vaststelling van een beheerregeling voor de muskusrat (*Ondatra zibethicus*).

Brussel, 9 november 2020

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,
Zuhal DEMIR